

Universiteit Utrecht

Sittardse dftongering

Een analyse van de fonologische context
bij Sittardse dftongering

Jeroen Hendriks
Studentnummer: 4012712
BA-eindwerkstuk Taalwetenschap
Eerste begeleider: MA C. Voeten
Tweede begeleider: Dr. M. Everaert
02-07-2019
Universiteit Utrecht

Inhoudsopgave

Legenda	4
Samenvatting	5
Inleiding	5
Nederlandse diftongering	6
<i>Fonologische context</i>	7
Limburgse en Sittardse diftongering	7
<i>Oost-Limburgs</i>	7
<i>Limburgse en Sittardse monoftongen en diftongen</i>	7
<i>Limburgse diftongering</i>	8
<i>Sittardse diftongering</i>	8
<i>De rol van toon</i>	9
<i>Dols (1953) en 't Gruin Buikske van 't Zittesj</i>	10
<i>Leenwoorden</i>	10
<i>Diftongering voor een /j/</i>	10
<i>Semantisch onderscheid</i>	11
<i>Bevindingen literatuurstudie</i>	11
Methode	11
Resultaten	11
<i>Diftongering /e:/ en /ei/</i>	11
<i>Diftongering /o:/ en /ɔu/</i>	13
<i>Diftongering /ø:/ en /œy/</i>	13
<i>Diftongen verdeel in categorieën</i>	13
<i>Toon</i>	14
<i>Op-de-klinker-volgende consonanten</i>	15
Discussie	15
<i>Semantisch onderscheid</i>	16
<i>Leenwoorden</i>	16
<i>Verdere diftongering</i>	16
<i>Toekomst Sittardse diftongering</i>	17
<i>Vervolgonderzoek</i>	17
Conclusie	17
Bibliografie	18
Bijlage: Woordenlijsten	19
<i>Woorden met een /e:/</i>	19

<i>Woorden met een /ɛi/</i>	21
<i>Woorden met een /o:/</i>	25
<i>Woorden met een /ɔu/</i>	27
<i>Woorden met een /ø:/</i>	29
<i>Woorden met een /æy/</i>	31

Legenda

Sit. = Sittards

Lb. = (Oost-)Limburgs

Nl. = Nederlands

Mnl. = Middelnederlands

~ = sleeptoon

\ = stoottoon

Samenvatting

Voortbouwend op het onderzoek van Dols (1953) wordt in dit onderzoek gezocht naar de fonologische context bij diftongering in het Sittards, waarbij rekening gehouden wordt met de fonologische context bij diftongering in het (Polder)Nederlands. Dols (1953) schreef diftongering toe aan stoottoon en in het Nederlands zijn op-de-klinker-volgende consonanten van belang (Voeten, ingediend).

Uit het huidige onderzoek lijken zowel toon als op-de-klinker-volgende consonanten niet de doorslaggevende factor voor (niet-)diftongering te zijn. Woorden binnen het juiste Germaanse klankspoor diftongeren bijna altijd. Leenwoorden kunnen in dit klankspoor terecht komen. Dit klankspoor loopt parallel met de klankverschillen in het Sittards ten opzichte van het Nederlands en Limburgs (Nl.: /i/ of /ɪ/ - Lb.: /e:/ - Sit.: /ei/; Nl.: /u/ - Lb.: /o:/ - Sit.: /ɔu/; Nl.: /ø/ - Lb.: /ø:/ - Sit.: /œy/).

Monoftongen lijken in sommige gevallen behouden te zijn om semantisch verschil te behouden. Aangezien toon in andere contexten betekenisverschil kan creëren, is het niet uit te sluiten dat het door Dols (1953) gevonden toonverschil bij Sittardse diftongering een bijverschijnsel van dit semantisch onderscheid is.

Inleiding

“Fortuna, Fortuna, doe zits mich in ut bloud. Fortuna, Fortuna, dat blij tot aan miene dood”¹(Niël, C. (2018). Fortuna in mien bloud. Fortuna Supporterscollectief. *Gebaore & getaoge* [CD]. Studio: Life is Life).

Deze tekst viel te beluisteren op een CD van het supporterscollectief van Fortuna Sittard. Een leuke poging, maar deze zinnen rijmen niet. Waar een paar kilometer verderop /blo:t/ wordt gezegd voor het Nederlandse woord *bloed*, vindt hier in het Sittards diftongering plaats. Het Sittardse woord voor *bloed* is dan ook /blout/. Dit terwijl /do:t/ wél een monoftong is. Had de club zich ooit gevestigd in de aangrenzende plaats Geleen², dan hadden de zinnen wel gerijmd. Hier vindt deze diftongering van de /o:/ namelijk niet plaats.

Dit diftongeren van de monoftongen /e:/, /o:/ en /ø:/ tot /ei/, /ɔu/ en /œy/ is kenmerkend voor de dialecten van Sittard en omstreken en wordt om die reden ‘Sittardse diftongering’ genoemd (Schelberg, 2005), zie (i).

(i)	Lb.: /ne:t/	Sit.: /neit/	Nl.: <i>niet</i>
	Lb.: /go:t/	Sit.: /gout/	Nl.: <i>goed</i>
	Lb.: /zø:k/	Sit.: /zœyk/	Nl.: <i>zoek</i>

De reeds gediftongeerde /ɔu/ krijgt zelfs de diftong /œy/ als umlautsvorm in het meervoud en bij het verkleinwoord (Schelberg, 2005), zie (ii). Wederom kennen de meeste andere dialecten hier enkel monoftongen.

(ii)	Enkelvoud:	Lb.: /bo:k/	Sit.: /bɔuk/	Nl.: <i>boek</i>
	Meervoud:	Lb.: /bø:k/	Sit.: /bœyk/	Nl.: <i>boeken</i>
	Verkleinwoord:	Lb.: /bø:kskə/	Sit.: / bœykskə/	Nl.: <i>boekje</i>

Deze verschuivingen van de monoftongen /e:/, /o:/ en /ø:/ is ook het Nederlands niet vreemd. In het door Stroop (1998) beschreven Poldernederlands zijn het ook deze monoftongen die diftongeren, waar ze dit bijvoorbeeld in Vlaanderen niet doen. Het diftongeringspatroon ziet er als volgt uit:

/e:/ -> /ei/
/o:/ -> /ɔu/
/ø:/ -> /œy/

¹ Nl.: Fortuna, Fortuna, jij zit in mijn bloed. Fortuna, Fortuna, dat blijft zo tot mijn dood.

² Fortuna Sittard is ontstaan uit een fusie tussen *Sittardia* uit Sittard en *Fortuna '54* uit Geleen.

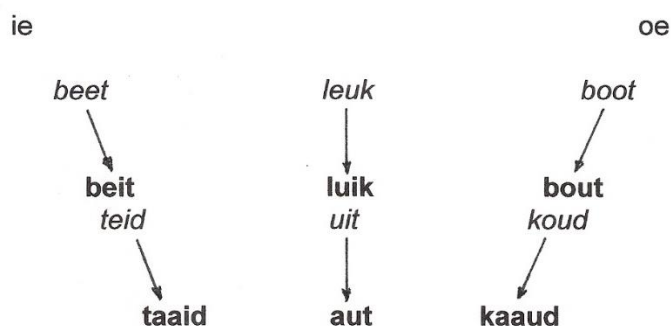
Uit Voeten (ingediend) en Dols (1953) komt naar voren dat diftongering in het Nederlands resp. Sittards niet universeel fonetisch, maar gebonden aan fonologische context is. In het huidige onderzoek wordt gezocht naar deze fonologische contexten waarbinnen diftongering plaatsvindt. Hierbij wordt onderzocht op welke punten het Nederlands en het Sittards met elkaar overeenkomen. Hiervoor worden de fonologische contexten van de genoemde diftongen en monoftongen behandeld in het Nederlands en Sittards. Voor het Nederlands wordt dit gedaan aan de hand van een literatuurstudie. Hierbij wordt gekeken naar de op-de-monoftong/diftong-volgende consonant. Voor het Sittards is er veel onderzoek gedaan door Dols (1953), waarbij vooral het onderscheid tussen stoot- en sleптоon belangrijk was. Dols (1953) gaf in zijn proefschrift aan dat het diftongeringsproces nog steeds gaande was en dat hij ook sporadische diftongering signaleerde in zijn omgeving. Ruim 75 jaar na het verschijnen van dit proefschrift is dit een mooie gelegenheid om de analyse van de diftongen over te doen en te zien wat er veranderd is. Het geschetste patroon van stoottoon met diftongering en sleптоon zonder diftongering lijkt namelijk niet meer altijd op te gaan. Deze analyse gebeurt aan de hand van woordenlijsten, die gemaakt zijn op basis van Walraven & Hilken (2015). Deze woordenlijsten bevatten alle woorden met een relevante diftong/monoftong. Waar Dols (1953) zich vooral richtte op de toon, worden hier ook de op-de-monoftong/diftong-volgende consonanten bij betrokken. Onderzocht wordt of er een parallel te ontdekken valt met het Nederlands, of dat het verschil enkel op toon berust. Bij de Nederlandse diftongering vindt er geen diftongering plaats bij de /l/ als codaconsonant en voor de /r/, /v/ en /j/ (Voeten, ingediend). Onderzocht wordt of deze, maar ook andere, klanken invloed hebben op diftongering in het Sittards: *Welke fonologische contexten spelen een rol bij Sittardse diftongering?*

In het vervolg van deze scriptie worden IPA-tekenen alleen gebruikt waar dit bijdraagt aan de context. Voor de spelling van de Sittardse en Limburgse woorden wordt gebruik gemaakt van respectievelijk Walraven & Hilken (2015) en Prikken (1994).

Nederlandse diftongering

Het Nederlands heeft in grote delen van het taalgebied (maar niet overal) een ingrijpende verandering ondergaan. Stroop (1998) beschrijft een vorm van gesproken Nederlands. Dit noemt hij het Poldernederlands. De monoftongen /e:/, /o:/ en /ø:/ ondergaan hierbij een verlaging. Dit resulteert in de diftongering van deze klanken tot /ei/, /ou/ en /œy/, zoals o.a. wordt gevonden in Jacobi (2009)³. Vooral in het oosten van Nederland en in Vlaanderen is deze klankverandering (nog) niet op grote schaal doorgedrongen (Engelbrecht, 2016).

Klinkerdriehoek van het Poldernederlands

Figuur 1 Klinkerverschuivingen Poldernederlands⁴

³ /ø:/ is i.v.m. het lage aantal voorkomens niet meegenomen in Jacobi (2009).

⁴ <http://www.janstroop.nl/wp-content/uploads/2014/11/klinkerdriePNIEUW0002.jpg>. Geraadpleegd op 12-03-2019.

De klinkers zijn veranderd aan de hand van een chain shift. De monoftongen /e:/, /o:/ en /ø:/ zijn gediftongeed tot /ɛi/, /ɔu/ en /œy/ en de diftongen die deze plaats voorheen innamen zijn doorgeschoven naar een nieuwe diftong. Dit lijkt te zijn gebeurd aan de hand van een push chain. Een drag chain is hier niet waarschijnlijk, aangezien Zwaardemaker & Eijkman (1924) al over de diftongering van de /e:/ spreken. De observaties van Stroop (1998) volgden pas veel later.

Fonologische context

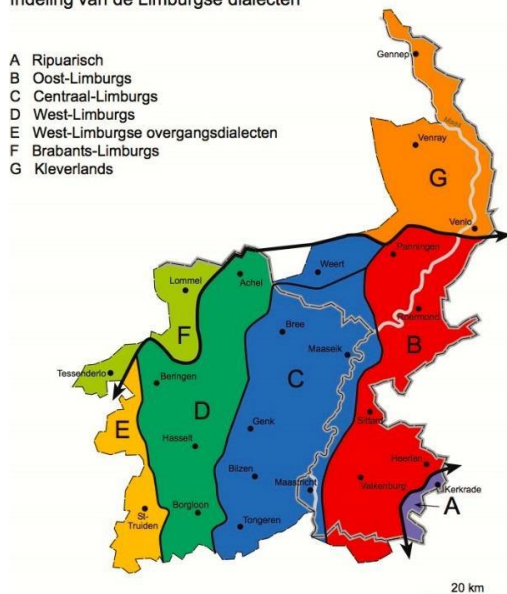
Voeten (ingediend) beschrijft welke condities diftongering blokkeren. Het gaat hierbij om de /l/ als codaconsonant en klanken die gevolgd worden door een /r/, /v/ en /j/. Diftongering vindt niet plaats bij deze approximanten, maar juist wel bij consonanten die geen approximant zijn.

Limburgse en Sittardse diftongering

Oost-Limburgs

Het Limburgs kan verdeeld worden in verschillende subgroepen. Op basis van isoglossen hebben Wijngaard & Keulen (2007) onderstaande kaart gemaakt⁵.

Indeling van de Limburgse dialecten

Figuur 2 Het Limburgs verdeeld in subgroepen

Het Sittardse diftongeringsgebied valt binnen het Oost-Limburgs. Tussen het Oost- en aangrenzende Centraal-Limburgs zitten verschillende regelmatige klankverschillen. Waar Oost-Limburgse dialecten buiten het Sittardse diftongeringsgebied wel diftongering krijgen, hoeft dit niet te gelden voor het Centraal Limburgs. Dit onderzoek richt zich slechts op de Sittardse diftongering ten opzichte van de overige Oost-Limburgse dialecten. Wanneer in het vervolg over 'Limburgs' wordt gesproken, wordt hiermee Oost-Limburgs bedoeld.

Limburgse en Sittardse monoftongen en diftongen

Binnen het Sittards en Limburgs komen de monoftongen /e:/, /o:/, /ø:/ en de diftongen /ɛi/, /ɔu/ en /œy/ voor. Het Sittards vervangt deze monoftongen echter regelmatig voor diftongen, waar in de overige Limburgse dialecten de monoftong behouden blijft, zie *Figuur 3*.

⁵ Volgens de taalkundige definitie van het Limburgs van Wijngaard & Keulen (2007) horen het Ripuarisch (A) en Kleverlands (G) niet bij het Limburgs.

Sit./Lb.:	/e:/ teen (NL.: teen)	/o:/ boot (NL.: boot)	/ø:/ keuke (NL.: keuken)
Sit./Lb.:	/ɛi/ bein (NL.: been)	/ɔu/ boum (NL.: boom)	/œy/ duip (NL.: doop)
Lb.:	/e:/ neet (NL.: niet)	/o:/ book (NL.: boek)	/ø:/ verveur (NL.: vervoer)
Sit.:	/ɛi/ neit (NL.: niet)	/ɔu/ bouk (NL.: boek)	/œy/ vervuier (NL.: vervoer)

Figuur 3 Limburgse & Sittardse monoftongen en diftongen

Limburgse diftongering

Niet alle diftongen zijn te beschouwen als gevallen van Sittardse diftongering. In alle variëteiten van het Limburgs komt diftongering voor. Van Sittardse diftongering spreken we enkel als in de overige variëteiten een monoftong voorkomt, waar de variëteiten met Sittardse diftongering een diftong gebruiken. Omdat in de woordenlijsten alle diftongeringgevallen opgenomen worden, volgt hier een korte uiteenzetting van de diftongen die niet tot Sittardse, maar algemeen Limburgse diftongering moeten worden gerekend. De klanken worden afgezet tegen hun Nederlandse equivalent.

Het Nederlandse equivalent voor de monoftong /o:/ kan in het Limburgs een monoftong of een van de diftongen /ɔu/ en /œy/ zijn. Soms komen beide diftongen voor bij hetzelfde woord, zie (iii).

(iii)	Nl.: boom	Lb.: boum	Sit.: boum
	Nl.: rood	Lb.: rood	Sit.: rood
	Nl.: doop	Lb.: doup/duip	Sit.: doup/duip

Ook de /ɛi/ komt niet alleen voor bij Sittardse diftongering. Al in de Middeleeuwen was de /e:/ in bepaalde contexten gediftongeed, zoals in *eyn* en *gemein*, waar hoger in Nederland *een* en *gemeen* de standaard was (Mooijaart & van der Wal, 2011; Janssens & Marynissen, 2005).

Sittardse diftongering

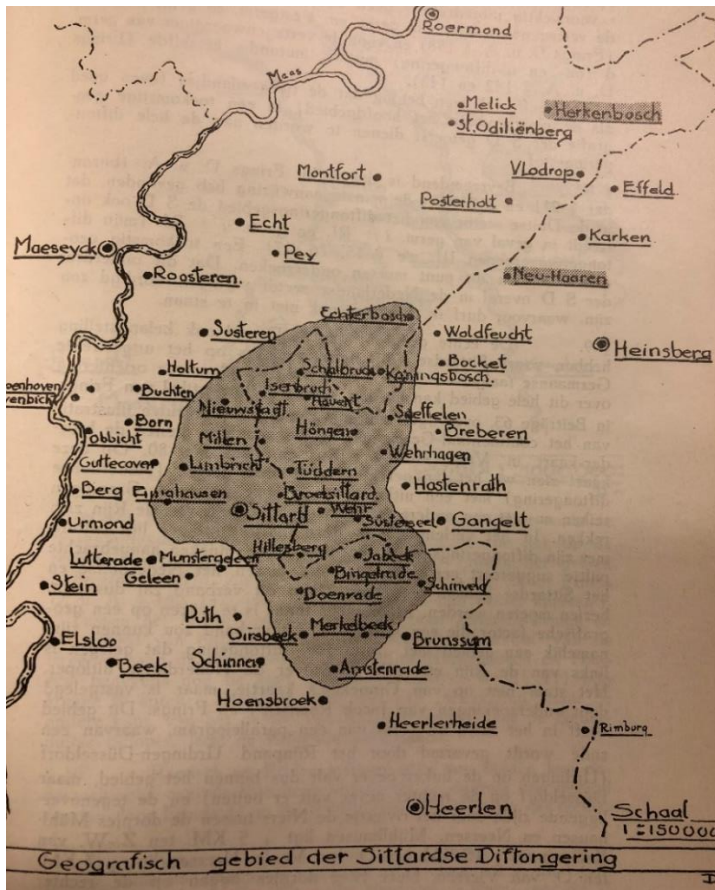
Onder Sittardse diftongering worden enkel de gevallen verstaan waar in andere Limburgse dialecten de monoftong /e:/, /o:/ of /ø:/ voorkomt en in het Sittards respectievelijk /ɛi/, /ɔu/ of /œy/ hiervoor in de plaats komt. In de resultatensectie wordt het geobserveerde Germaanse klankspoor uit de analyse besproken, zie (iv).

(iv)	Nl.: /i/ of /ɪ/	Lb.: /e:/	Sit.: /ɛi/
	Nl.: /u/	Lb.: /o:/	Sit.: /ɔu/
	Nl.: /u/	Lb.: /ø:/	Sit.: /œy/

In het Sittards valt ook de diftongering voor een -/r/ op. Waar andere dialecten een monoftong behouden, voert het Sittards een schwa tussen de diftong en de -/r/ in. Dit gebeurt bij alle drie de diftongen, zie (v).

(v)	Sit.: beier	Lb.: beer	Nl.: bier
	Sit.: brou(w)er	Lb.: broor	Nl.: broer
	Sit.: vervuier	Lb.: verveur	Nl.: vervoer

Dit klankpatroon lijkt regelmatig te zijn. In de resultatensectie wordt hier verder op ingegaan. De diftongering vindt grofweg plaats tussen Echterbosch en Amstenrade van noord naar zuid en Einighausen en Süsterseel (Duitsland) van west naar oost, zie Figuur 4.

Figuur 4 Verspreidingsgebied Sittardse diftongering⁶

De rol van toon

Dols heeft in zijn proefschrift uitgebreid onderzoek gedaan naar deze diftongeringen en kwam tot de conclusie dat de stoottoon een noodzakelijke conditie is voor het diftongeren van de /e:/, /o:/ en /ø:/, zoals die gebruikt worden in de overige Limburgse dialecten. Sleптоon zou juist zorgen dat de monoftong behouden blijft. Dols (1953) geeft hierbij verschillende voorbeelden van nagenoeg minimale paren, zoals *sjmeed* (~) (NL.: *smid*) en *sjmeije* (NL.: *smeden*). De meeste hiervan houden tegenwoordig echter geen stand meer, of zijn niet te controleren aan de hand van de bron voor dit onderzoek: Walraven & Hilkens (2015). Een dergelijk voorbeeld betreft *zeef* (NL.: *zeef*) en *zeive/zeifke* (NL.: *zeven/zeefje*). In Walraven & Hilkens (2015) vinden we zowel *zeef* als *zeif* zonder sleптоonmarkering. Dit kan duiden op toonverandering van sleптоon naar stoottoon met als gevolg diftongering. Dols (1953) vond immers nagenoeg uitsluitend diftongering bij stoottonige woorden.

Dols (1953) beschrijft dus een sterke samenhang tussen de stoottoon en diftongering. Hierbij houdt hij wel een slag om de arm. Stoottoon en diftongering zouden processen zijn die waarschijnlijk tegelijkertijd zijn opgetreden en stoottoon hoeft daarom niet de reden te zijn voor diftongering. Hermans & van Oostendorp (2000) beschrijven dit als volgt: “valtoon⁷ is niet de oorzaak van diftongering, maar sleптоon fungeert als blokkade”. Er wordt een uiteenzetting gegeven van de gevallen die wel en niet diftongeren:

- a. Sleптоon: lange middenklinkers diftongeren nooit
- b. Stoottoon: lange klinkers diftongeren soms wel en soms niet
 1. Wel: historisch lange klinkers of klinkers in rekkingspositie
 2. Niet: West-Germaanse diftongen of leenwoorden

⁶ Dols, W. (1953). *Sittardse Diftongering. Een hoofdstuk uit de historische grammatica*, pp. 4.

⁷ Valtoon is hetzelfde als stoottoon.

Voor deze diftongering wordt de “Wet van Prokosch” aangehaald: een beklemtoonde lettergreep is bimoraisch. Dit wordt volgens hen in het Sittards opgelost door rekking die resulteert in diftongering. Voor de sleeptoon zou deze “Wet van Prokosch” niet gelden. Hier wordt het Sittards vergeleken met het Maasbrachts, dat in plaats van diftongering de klinkers laat overlopen in een schwa.

Gussenhoven (2011) voegt hieraan toe dat de diftongering niet zozeer door de stoottoon komt, maar eerder door het duurverschil. Om dit aan te tonen maakt hij vergelijkingen met het tooncontrast in het Maastrichts en het stemcontrast in het Canadees en Texaans Engels. Het tooncontrast in het Sittards werkt versterkend op het duurcontrast. De diftongering die ontstaan zou zijn om duurcontrast aan te geven is in het Sittards, in tegenstelling tot het Maastrichts, gefonologiseerd: de diftongen en monoftongen zijn verschillende klinken geworden. De stoottoon is hierbij kort en de sleeptoon lang.

Dols (1953) & 't Gruin Buikske van 't Zittesj

Dols (1953), Hermans & van Oostendorp (2000) en Gussenhoven (2011) zijn het met elkaar eens dat diftongering niet voorkomt bij een sleeptoon. Inmiddels zijn we 75 jaar verder sinds het proefschrift van Dols en voorbeelden die hij heeft opgetekend komen soms niet meer overeen met de hedendaagse variant van deze woorden. In 2015 kwam *'t Gruin Buikske van 't Zittesj* uit (Hermans & Walraven, 2015). Dit boek wordt in dit onderzoek gebruikt om de bevindingen van Dols (1953) te testen met de hedendaagse situatie. Wanneer we door Walraven & Hilkens (2015) bladeren, lijkt deze situatie niet (meer) 100% waterdicht. Zo vinden we bijvoorbeeld het woord /mcut/ (NL.: moed) met sleeptoon én diftong. Vooral bij de woorden met diftong /ɔu/ wordt vaak, in tegenstelling tot het eerder geschetste beeld, een sleeptoon gevonden. Ook zijn er woorden te vinden die in het proefschrift van Dols nog een monoftong hadden, maar in Walraven & Hilkens (2015) (ook) een diftong hebben, bijv. *zeef/zeif* (NL.: zeef). Dit laatste zou wellicht kunnen duiden op aanpassing van leenwoorden op het Sittardse klanksysteem. Leenwoorden integreren immers in de fonologie, morfologie en syntaxis van een taalsysteem (Bybee, 2015).

Leenwoorden

Hermans & van Oostendorp (2000) beschrijven dat leenwoorden niet diftongeren. Zoals Dols (1953) in zijn proefschrift benoemt, diftongeren leenwoorden wel degelijk. Het kan zijn dat dit langer duurt of dat de vorming van een sleeptoon dit voorkomt. Behoud van de monoftong zien we wel duidelijk bij leenwoorden uit het Frans (bv. *comité*). Bij de leenwoorden met Germaanse sporen en uit het Latijn vindt meer diftongering plaats. Dit geldt ook voor Franse leenwoorden die aansluiten bij deze Germaanse sporen. Dols (1953) beschrijft ook dat minder Franse leenwoorden gediftongeed zijn ten opzichte van Latijnse, omdat de Franse leenwoorden betrekkelijk jong zijn. Dit argument kan ook opgevoerd worden voor Nederlandse woorden die relatief recent ontleend zijn. Dit kan verklaren dat er woorden zijn die zowel met een monoftong als een diftong voorkomen, zoals beschreven wordt in de resultatensectie.

Diftongering voor een /j/

Het proces van diftongering wordt duidelijk bij het uitlichten van de /j/. Voor de /j/ komt vaak een monoftong, maar regelmatig valt ook een verdubbeling van de /j/ te lezen (wat de /e:/ korter maakt) en ook af en toe een /ɛi/. Vanuit Articulatory Phonology is te verklaren dat er hier een glide plaatsvindt (Browman & Goldstein, 1992): de tongbeweging van de /e:/ naar de /ɛi/ valt deels samen met die van de /e:/ naar de /j/. Dols (1953) zegt hier ook over dat wanneer er een /j/-klank achter het woord komt, dit het begin van diftongering is. De /j/ zou daarom in dit geval eerder als een stap naar diftongering beschouwd kunnen worden na de /e:/ en niet als een klank die dit blokkeert (hoewel deze klank misschien wel kan vertragen), zie (vi).

(vi)	Sit.: <i>hejsj</i>	(→ <i>heisj?</i>)	NL.: <i>handschoen</i>
	Sit.: <i>behej</i>	(→ <i>behei?</i>)	NL.: <i>lawaaï</i>
	Sit.: <i>dreje – drejje</i>	(→ <i>dreije?</i>)	NL.: <i>draaien</i>

Semantisch onderscheid

Het aanwezig zijn van een stoot- /sleeptoonverschil kan mogelijk samenvallen met een semantisch onderscheid tussen woorden in de dialecten met Sittardse diftongering. Toonverschil kan in het Limburgs namelijk betekenisonderscheidend zijn, zie (vii).

- (vii) Lb.: bie (~) – bie (\) NL.: bij (voorzetsel) – bij (insect)
Lb.: sjoon (~) - sjoon (\) NL.: schoen - mooi

Hermans (2006) beschrijft twee theorieën met betrekking tot het ontstaan van de Limburgse toon: het verdwijnen van een schwa achter het woord of om betekenisverschil te behouden.

Het onderscheid dat Dols (1953) maakt tussen monoftong met sleeptoon en diftong met stoottoon kan voortkomen uit het toonverschil dat ontstaat om betekenisverschil te markeren. Het toonverschil zou hierbij niet de doorslaggevende factor zijn voor diftongering, maar eerder een bijverschijnsel ten bate van een semantisch onderscheid.

Samenvatting en vervolg

Samenvattend kennen Dols (1953), Hermans & van Oostendorp (2000) & Gussenhoven (2011) Sittardse diftongering toe aan een toon- of duurverschil. Dit toonverschil kan echter ook ontstaan als markering van een betekenisverschil. Dit gebeurt immers ook in andere contexten in het Limburgs (Hermans, 2006). In de volgende secties wordt onderzocht welke fonologische contexten van invloed zijn op diftongering. Hierbij wordt ingegaan op het beschreven toonverschil, maar ook op klanken die volgen op de monoftong/diftong, zoals in het Nederlands de /l/ in finale positie en de /r/, /v/ en /j/ relevant zijn gebleken voor het behoud van de monoftong (Voeten, ingediend). In het Sittards zou de /j/ juist eerder naar diftongering toe kunnen werken (Dols, 1953). Om achter deze fonologische contexten te komen, wordt een analyse gemaakt van alle relevante monoftongen en diftongen zoals opgetekend in Walraven & Hilken (2015).

Method

Alle woorden met monoftong (/e:/, /o:/ en /ø:/) en diftong (/ei/, /ɔu/ en /œy/) worden onderzocht op basis van stoot-/sleeptoon en opvolgende consonanten in combinatie met het al dan niet diftongeren. Deze woorden zijn overgenomen uit Hermans & Walraven (2015). Hierin wordt ook de toon aangegeven waarin een woord zich bevindt. Woorden zonder markering hebben stoottoon en woorden met (~) dragen sleeptoon. In de bijlagen staan de woordenlijsten per monoftong en diftong.

In navolging van Dols (1953) worden woorden ingedeeld in categorieën op basis van Germaanse klanksporen. Dols (1953) keek hierbij naar de herkomst van de woorden. In de praktijk verschillen de klanken in Nederlandse en Limburgse equivalenten met elkaar binnen dat spoor. Woorden worden daarom ingedeeld op basis van het klankverschil in monoftong/diftong tussen de Sittardse en Nederlandse equivalenten. Typisch Limburgse woorden worden ingepast op basis van het onderscheid met het Sittards en/of herkomst op basis van Thewissen (2005).

Alleen woorden die voldoen aan de voorwaarden voor Sittardse diftongering worden meegenomen in de resultatensectie. Dit zijn de woorden die in de andere Limburgse dialecten een monoftong hebben, maar in het Sittards een diftong. Om dit te controleren wordt gebruik gemaakt van Prikken (1994) en Walraven & Hilken (2015).

Resultaten

Diftongering /e:/ en /ei/

De meeste diftongeringgevallen kennen een vrij regelmatig patroon van Nederlandse /i/ of /ɪ/, Limburgse /e:/ en Sittardse /ei/, zie (viii). In 98/112 (87,5%) woorden met dit patroon komt Sittardse diftongering voor.

- (viii) Sit.: *beier* Lb.: *beer* NL.: *bier*
Sit.: *leich* Lb.: *leech* NL.: *licht*

De woorden binnen dit spoor die niet diftongeren zijn onderstaande woorden en afleidingen/samenstellingen hiervan, zie (ix).

(ix)	Sit.: <i>zeen</i> (~)	Nl.: <i>zien</i>
	Sit.: <i>teen</i>	Nl.: <i>tien</i>
	Sit.: <i>eder</i>	Nl.: <i>iedereen</i>
	Sit.: <i>zeel</i>	Nl.: <i>ziel</i>
	Sit.: <i>geer</i> (~)	Nl.: <i>u, jullie</i> (Mnl.: <i>gi</i>)
	Sit.: <i>veer</i>	Nl.: <i>wij</i> (Mnl.: <i>wi</i>)
	Sit.: <i>gebeet</i> (~)	Nl.: <i>gebit</i>
	Sit.: <i>sjmeed</i> (~)	Nl.: <i>smid</i>

Zowel een diftong als monoftong kan worden gebruikt in het geval van *lever/leiver* (Nl.: *liever*).

Verdere Sittardse diftongering komt voor in het spoor van Nederlandse /e:/, Limburgse /e:/ en Sittardse /ei/, zie (x) voor alle woorden binnen dit spoor met Sittardse diftongering. Voor 9/147 woorden (6,8%) met /e:/ als Nederlandse en Limburgse equivalent geldt dat ze diftongeren in het Sittards. Woorden op *-eier(e)* vertonen een regelmatiger patroon en worden daarom niet bij deze aantallen meegenomen. Woorden die in het Nederlands op *-eer/eren* eindigen, diftongeren in het Sittards in 132/147 gevallen (89,8%).

(x)	Sit.: <i>subbedeies</i>	Lb.: <i>subbedejes</i>	Nl.: <i>sul</i>
	Sit.: <i>meis</i>	Lb.: <i>mees</i>	Nl.: <i>mees</i>
	Sit.: <i>weis</i>	Lb.: <i>wees</i>	Nl.: <i>wees</i>
	Sit.: <i>verplege/verpleige</i>	Lb.: <i>verplege</i>	Nl.: <i>verplegen</i>
	Sit.: <i>sjteig</i>	Lb.: <i>sjteeg</i>	Nl.: <i>steeg</i>
	Sit.: <i>teik/teek</i>	Lb.: <i>teek</i>	Nl.: <i>teek/tapkast</i>
	Sit.: woorden op <i>-eiere</i> (bv. <i>solliciteiere</i>)	Lb.: woorden op <i>-ere</i> (bv. <i>sollicitere</i>)	Nl.: woorden op <i>-eren</i> (bv. <i>solliciteren</i>)
	Sit.: woorden op <i>-eier</i> (bv. <i>neier, regeiering</i>)	Lb.: woorden op <i>-eer</i> (bv. <i>neer, regering</i>)	Nl.: woorden op <i>-eer</i> (bv. <i>neer, regering</i>)
	Sit.: <i>allei</i>	Lb.: <i>allee</i>	Nl.: <i>allee</i>
	Sit.: <i>sjnei</i>	Lb.: <i>sjnee</i>	Nl.: <i>snee (brood)</i>
	Sit.: <i>tevrei</i>	Lb.: <i>tevree</i>	Nl.: <i>tevreden</i>

Uit bovenstaande diftongeringsgevallen lijken woorden op *-/s/, -/j/, -/k/, -/r/* en zonder opvolgende klank een mogelijkheid tot diftongering te hebben. Er worden binnen dit spoor echter ook woorden met deze uitgangen gevonden die niet diftongeren, zie (xi)

(xi)	Sit.: <i>bees</i> (~)	Nl.: <i>beest</i>	Sit.: <i>heer</i>	Nl.: <i>heer</i>
	Sit.: <i>fees</i>	Nl.: <i>feest</i>	Sit.: <i>wiezeer</i>	Nl.: <i>hoezeer</i>
	Sit.: <i>egaal</i>	Nl.: <i>egaal</i>	Sit.: <i>serieus</i>	Nl.: <i>serieus</i>
	Sit.: <i>leger</i>	Nl.: <i>leger</i>	Sit.: <i>sjmeer</i> (~)	Nl.: <i>smeer</i>
	Sit.: <i>kweek</i> (~)	Nl.: <i>kweekgras</i>	Sit.: <i>mee(r)</i>	Nl.: <i>meer</i>
	Sit.: <i>krekel</i>	Nl.: <i>krekel</i>	Sit.: <i>daominee</i>	Nl.: <i>dominee</i>
	Sit.: <i>meke</i>	Nl.: <i>huilen</i>	Sit.: <i>gele(j)e</i>	Nl.: <i>geleden</i>
	Sit.: <i>sjteek</i> (~)	Nl.: <i>steek</i>	Sit.: <i>idee</i>	Nl.: <i>idee</i>
	Sit.: <i>sjtekel</i>	Nl.: <i>stekel</i>	Sit.: <i>twee</i>	Nl.: <i>twee</i>
	Sit.: <i>sjtreek</i> (~)	Nl.: <i>streek</i>	Sit.: <i>wienee</i>	Nl.: <i>wanneer</i>
	Sit.: <i>beer</i>	Nl.: <i>beer</i>	Sit.: <i>sjnee</i>	Nl.: <i>sneeuw</i>
		(mannetjesvarken)	Sit.: woorden met <i>pre-</i>	Nl.: <i>pre-</i>
	Sit.: <i>eer</i>	Nl.: <i>voordat</i>	Sit.: woorden met <i>re-</i>	Nl.: <i>re-</i>
	Sit.: <i>eerlik</i>	Nl.: <i>eerlijk</i>		
	Sit.: <i>gebere</i>	Nl.: <i>reageren</i>		

In Walraven & Hilkens (2015) worden ook verschillende woorden zowel met een monoftong als diftong genoteerd, zie (xii).

(xii)	Sit.: <i>reigel/reigel</i>	Lb.: <i>regel</i>	Nl.: <i>regel</i>
	Sit.: <i>sjeim/sjeem</i>	Lb.: <i>sjeem</i>	Nl.: <i>schaduw</i>
	Sit.: <i>teik/teek</i>	Lb.: <i>teek</i>	Nl.: <i>teek/tap</i>
	Sit.: <i>verpleige/verplege</i>	Lb.: <i>verplege</i>	Nl.: <i>verplegen</i>
	Sit.: <i>peize/peze</i>	Lb.: <i>peize</i>	Nl.: <i>pezen</i>
	Sit.: <i>zeif/zeef</i>	Lb.: <i>zeif</i>	Nl.: <i>zeef</i>
	Sit.: <i>kein/keen</i>	Lb.: <i>kein</i>	Nl.: <i>kloof (in huid)</i>
	Sit.: <i>kastelein/kastelejn</i>	Lb.: <i>kastelein</i>	Nl.: <i>kastelein</i>

Diftongering /o:/ en /ɔu/

Sittardse diftongering wordt bijna uitsluitend gevonden binnen het spoor van Nederlandse /u/, Limburgse /o:/ en Sittardse /ɔu/ gevonden, zie (xiii). In 71/81 gevallen (87,7%) van dit spoor komt Sittardse diftongering voor.

(xiii)	Sit.: <i>bouk</i>	Lb.: <i>book</i>	Nl.: <i>boek</i>
--------	-------------------	------------------	------------------

Woorden die niet diftongeren zijn onderstaande woorden en afleidingen van deze woorden, zie (xiv). Een uitzondering hierop is *gedouns/geduins* (Nl.: *gedoe*).

(xiv)	Sit.: <i>moder</i>	Lb.: <i>moder</i>	Nl.: <i>moeder</i>
	Sit.: <i>knooie</i>	Lb.: <i>knooie</i>	Nl.: <i>knoeien</i>
	Sit.: <i>sjoon(~)</i>	Lb.: <i>sjoon</i>	Nl.: <i>schoen</i>
	Sit.: <i>doon(~)</i>	Lb.: <i>doon</i>	Nl.: <i>doen</i>

Een woord dat zowel met als zonder diftong voorkomt is *houfskjtök/hoofsjtök* (Nl.: *hoofdstuk*). Dit is tevens het enige woord met monoftong /o:/ als equivalent in zowel het Nederlands als Limburgs dat toch Sittardse diftongering kan ondergaan.

Diftongering /ø:/ en /æy/

Sittardse diftongering wordt vooral gevonden binnen het regelmatige patroon van Nederlandse /u/, Limburgse /o:/ en Sittardse /æy/ gevonden, zie (xv). In 59/60 gevallen (98,3%) wordt Sittardse diftongering gevonden. Het enige woord zonder diftongering komt voor naast de diftongeringvorm: *vreutele/vrutele* (Nl.: *wroeten*)

(xv)	Sit.: <i>zuike</i>	Lb.: <i>zeuke</i>	Nl.: <i>zoeken</i>
------	--------------------	-------------------	--------------------

Daarnaast komt Sittardse diftongering voor bij een drietal woorden buiten dit patroon, zie (xvi).

(xvi)	Sit.: <i>muibel</i>	Lb.: <i>meubel</i>	Nl.: <i>meubel</i>
	Sit.: <i>ónduig</i>	Lb.: <i>óndeug</i>	Nl.: <i>ondeugd</i>
	Sit.: <i>ziguin(d)er</i>	Lb.: <i>zigeuner</i>	Nl.: <i>zigeuner</i>

Diftongen verdeeld in categorieën

Uit de resultaten kunnen woorden onderverdeeld worden in vijf categorieën, zie Figuur 5. Deze verdeling vindt plaats op basis van de verhouding tussen de klinkers van Nederlandse, Limburgse en Sittardse equivalenten. Typisch Limburgse/Sittards woorden zijn binnen deze categorieën geplaatst op basis van de herkomst van deze woorden. Sittardse diftongering is aanwezig binnen *Categorie I* en *Categorie II*.

Categorie I: Sittardse diftongering			
Nl.: /i/ of /ɪ/	Lb.: /e:/	Sit.: /ɛi/	(<i>bier-beer-beier</i>) (<i>licht-leech-leich</i>)
Nl.: /u/	Lb.: /o:/	Sit.: /ɔu/	(<i>boek-book-bouk</i>)
Nl.: /u/	Lb.: /ø:/	Sit.: /œy/	(<i>koel-keul-kuil</i>)
Categorie II: mogelijke Sittardse diftongering			
Nl.: /e:/	Lb.: /e:/	Sit.: /e/ of /ɛi/	(<i>neer-neer-neier</i>) (<i>feest-fees-fees</i>)
n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Categorie III: mogelijke diftongering, Sittards = Limburgs			
Nl.: /e:/	Lb.: /e:/ of /ɛi/	Sit.: /e:/ of /ɛi/	(<i>deel-deil-deil</i>) (<i>twee-twee-twee</i>)
Nl.: /o:/	Lb.: /o:/ of /ɔu/	Sit.: /o:/ of /ɔu/	(<i>noot-noot-noot</i>) (<i>knoop-knoup-knoup</i>)
Nl.: /o:/	Lb.: /ø:/ of /œy/	Sit.: /ø:/ of /œy/	(<i>voor-veur-veur</i>) (<i>geloven-geluive-geluive</i>)
Categorie IV: diftongering Sittards = Limburgs = Nederlands			
Nl.: /ɛi/	Nl.: /ɛi/	Nl.: /ɛi/	(<i>klein-klein-klein</i>)
Nl.: /ɫu/	Lb.: /ɔu/	Sit.: /ɔu/	(<i>hout-hout-hout</i>)
Nl.: /œy/	Lb.: /œy/	Sit.: /œy/	(<i>fluite-fluite-fluite</i>)
Categorie V: overig (andere herkomst/klankspoor)			

Figuur 5: Categorieën op basis van equivalenten in het Nederlands/Limburgs en herkomst

Toon

Volgens Dols (1953) diftongeren sleeptonige woorden niet. Hiervoor geeft hij een aantal voorbeelden, zie (xvii).

(xvii)	Sit.: <i>doon</i> (~) – <i>gedouns</i>	Lb.: <i>doon</i> - <i>gedoons</i>	Nl.: <i>doen</i> – <i>gedoe</i>
	Sit.: <i>sjoon</i> (~) – <i>sjounsreim</i>	Lb.: <i>sjoon</i> - <i>sjoonsreem</i>	Nl.: <i>schoen</i> – <i>veter</i>
	Sit.: <i>moder</i> (~) – <i>mouer</i>	Lb.: <i>moder</i> - <i>moor</i>	Nl.: <i>moeder</i> – <i>moer</i>
	Sit.: <i>broder</i> (~) – <i>brouer</i>	Lb.: <i>broder</i> - <i>broor</i>	Nl.: <i>broeder</i> – <i>broer</i>

Uit de resultaten op basis van Walraven & Hilkens (2015) blijkt dit inderdaad te kloppen voor *doon* (~) en *moder* (*broder* wordt niet vermeld). Het onderscheid tussen de monoftong in *sjoon* (~) en *sjounsreim* is vervallen. *Sjounsreim* wordt opgetekend met een monoftong: *sjoonsreim*. Deze woorden zijn, samen met *knooie* (Nl.: *knoeien*) en samenstellingen/afleidingen van deze woorden, de enige voorkomens van sleeptoon met monoftong.

Uit de resultaten blijken de meeste woorden met monoftong en sleeptoon van *Categorie II*. Dit lijkt niet duidelijk aan toon toe te schrijven te zijn. Binnen *Categorie II* is diftongering niet vanzelfsprekend en er zijn ook veel stoottonige woorden met monoftong te vinden. Binnen *Categorie I* wordt een regelmatig klinkerpatroon gevonden ook hier lijkt toon niet doorslaggevend. De enige woorden binnen *Categorie I* met sleeptoon en monoftong zijn: *zeen* (~), *geer* (~), *doon* (~) en *sjoon* (~) (Nl.: *zien*, *julle/u*, *doen* en *schoen*).

Bij het bestuderen van de woordenlijst van woorden met een /ɛi/ worden wel degelijk sleeptonige woorden gevonden. Dit zijn echter alleen woorden van *Categorie II*. Er is één uitzondering op deze regel. In Walraven & Hilkens (2015) staat het woord *keil* (Nl.: *kiel*, Lb.: *keel*) met sleeptoon. Dit is een woord van *Categorie I* en zou dus geen sleeptoon mogen hebben volgens Dols (1953). Dols (1953) benoemt dat de sleeptoon waarschijnlijk later is ontstaan. Het is daarom aannemelijk dat de sleeptoon ontstaan is na de diftongering die de rest van de Limburgse dialecten ook heeft doorgemaakt. In de woordenlijst met een /ɔu/ komen verschillende woorden van *Categorie I* met sleeptoon en diftong voor, zie (xviii).

(xviii)	Sit.: <i>kouk</i> (~)	Lb.: <i>kook</i>	Nl.: <i>koek</i>
	Sit.: <i>moud</i> (~)	Lb.: <i>mood</i>	Nl.: <i>moed</i>
	Sit.: <i>vout</i> (~)	Lb.: <i>voot</i>	Nl.: <i>voet</i>
	Sit.: <i>vlouk</i> (~)	Lb.: <i>vlook</i>	Nl.: <i>vloek</i>
	Sit.: <i>poul</i> (~)	Lb.: <i>pool</i>	Nl.: <i>poel</i>

Daarnaast is het woord *neit* (Nl.: *niet*) opvallend. Dols (1953) beschrijft dat dit woord zowel sleep- als stoottonig voorkomt met een diftong. Hierbij heeft het woord meestal een slepton. In Walraven & Hilken (2015) wordt het echter enkel met stoottoon opgetekend.

In Walraven & Hilken (2015) zijn geen sleptonige woorden van *Categorie I* te ontdekken. Alle woorden die in de Nederlandse tegenhanger een /u/ hebben diftongeren tot /œy/. Door het ontbreken van sleptonige monoftongen van deze categorie, is het onmogelijk diftongeren aan het toonverschil toe te wijzen.

Op-de-klinker-volgende consonanten

De /n/ is mogelijk een oorzaak van het behoud van de monoftong bij *sjoon* (~), *doon* (~), *zeen* (~) (Nl.: *zien*) en *teen* (Nl.: *tien*). Hiertegen spreekt echter het woord *houn* (Mnl.: *hoen*, Nl.: *haan*) en eventueel *gedouns/geduins*. De /s/ is hier wellicht nog van invloed. Dit zou ook het voorkomen van *sjounsreim* zoals door Dols (1953) gevonden kunnen verklaren.

In het geval van *moder* (~) – *mouer* (Nl.: *moeder* – *moer*) en *broder* (~) – *brou(w)er* (Nl.: *broeder* – *broer*) is de /d/-klank behouden gebleven. Het Limburgs gebruikt hiervoor meestal een /β̥/-klank. Dit kan de reden zijn voor het behoud van de monoftong. Deze /β̥/-klank kan net als de /j/, zoals beschreven in het theoretisch kader, zorgen voor diftongering. Vanuit Articulatory Phonology is te verklaren dat er hier een ‘glide’ plaatsvindt na de /o:/ (Browman & Goldstein, 1992): de tongbeweging van de /o:/ naar de /ɔu/ valt deels samen met die van de /o:/ naar de /β̥/. Het niet-diftongeren voor een /d/ is ook te zien bij het woord *eder* (Nl.: *iedereen*). Hiermee lijkt het achtervoegsel /dər/ diftongering te blokkeren.

Het woord *knooie* behoudt een monoftong. Dit komt mogelijk door de /j/-klank achter deze monoftong. *Knooie* is het enige woord binnen *Categorie I* aangaande de vergelijking van /o:/ en /ɔu/ dat een j-klank gebruikt voor werkwoordsvorming. Dit lijkt nietszeggend omdat deze klank in het Nederlands ook aanwezig is. Uit het volgende voorbeeld blijkt echter dat het Sittards een andere keuze maakt bij werkwoorden ten opzichte van Limburgse dialecten zonder Sittardse diftongering. Waar het Limburgs een /j/-klank gebruikt, kiest het Sittards doorgaans voor een /β̥/ -klank, zie (xix). Het kan zijn dat de /j/-klank, net als in het Nederlands, hier diftongering blokkeert.

(xix)	Lb./Sit.:	/kno:i/ - /kno:iə/	Nl.:	<i>knoei</i> – <i>knoeien</i>
	Lb.:	/blo:t/ - /blo:iə/	Sit.:	/blɔut/ - /blɔuβ̥ə/
			Nl.:	<i>bloed</i> - <i>bloeden</i>

Voor het diftongeren voor een /r/ wordt een /ə/ ingevoerd tussen de diftong en de /r/, zoals reeds beschreven in het theoretisch kader, zie (xx). Vooral in *Categorie II* met monoftong /e:/ komen (maar niet uitsluitend) monoftongen voor een /r/. In *Categorie I* geldt dit alleen voor *geer* (Mnl.: *gi*, Nl.: *jullie*, *u*) en *veer* (Mnl.: *wi*, Nl.: *wij*) hierbij moet worden opgemerkt dat deze woorden hoogfrequente persoonlijke voornaamwoorden zijn.

(xx)	Sit.:	<i>beier</i>	Lb.:	<i>beer</i>	Nl.:	<i>bier</i>
	Sit.:	<i>brou(w)er</i>	Lb.:	<i>broor</i>	Nl.:	<i>broer</i>
	Sit.:	<i>vervuier</i>	Lb.:	<i>verveur</i>	Nl.:	<i>vervoer</i>

Discussie

Uit de resultatensectie komt naar voren dat het klankspoor de primaire oorzaak van diftongering is. Dols (1953) vond wel een effect van toonverschil. In deze sectie wordt een mogelijke verklaring voor dit door Dols (1953) gevonden toonverschil gegeven. Ook is er aandacht voor leenwoorden. Sittardse diftongering hoeft bij leenwoorden nog niet voltooid te zijn, maar kan nog wel plaatsvinden. Tot slot bespreek ik de mogelijke verdere ontwikkeling van Sittardse diftongering en de toekomst hiervan.

Semantisch onderscheid

Soms hebben minimale paren op basis van het onderscheid in monoftong en diftong een andere betekenis, zie (xxi). Het is niet uit te sluiten dat dit een reden is voor het behoud van de monoftong. Dit zou bijvoorbeeld een rol kunnen spelen bij *lever*, *zeel* en *veer*. Deze woorden worden in het bijzonder uitgelicht, omdat deze van *Categorie I* zijn, terwijl de overige woorden uit *Categorie II* afkomstig zijn. Diftongering in *Categorie II* is minder regelmatig dan in *Categorie I*. Dols (1953) beschrijft een betekenisverschil tussen *lever* en *leiver*. Dit betekenisverschil lijkt, op basis van Walraven & Hilkens (2015), te zijn verdwenen. *Zeel* (NL.: *ziel*) komt voor naast *zeil* (~)(NL.: *zeil*) en *zeil* (~) (NL.: *zeel*, *touw*). Ook kan de monoftong bij *veer* zorgen voor het behoud van een semantisch verschil tussen *veer* (NL.: *wij*) en *veier* (NL.: *vier*). De toon die hierbij soms door Dols (1953) gevonden wordt, is mogelijk een bijwerking hiervan. Zoals in het theoretisch kader beschreven zou toon namelijk ook kunnen zorgen voor semantisch onderscheid (Hermans, 2006).

(xxi)	Sit.: <i>sjnee – sjnei</i>	Lb.: <i>sjnee-sjnee</i>	Nl.: <i>sneeuw – snee (brood)</i>
	Sit.: <i>neet – neit</i>	Lb.: <i>neet-neet</i>	Nl.: <i>neet – niet</i>
	Sit.: <i>veer – veier</i>	Lb.: <i>veer-veer</i>	Nl.: <i>wij – vier</i>
	Sit.: <i>vree - vrei</i>	Lb.: <i>vree-vree</i>	Nl.: <i>ruw - vrede</i>
	Sit.: <i>zeel – zeil</i>	Lb.: <i>zeel-zeel</i>	Nl.: <i>ziel - zeil</i>

Leenwoorden

Diftongering is wellicht afhankelijk van moment van ontlening. Zoals beschreven in het theoretisch kader kan dat van invloed zijn op de mate van diftongering. Woorden die qua vorm dichter bij het Nederlands staan hebben hierbij vaker een monoftong (bijvoorbeeld *gevel* en *crimineel*, maar *gezeiver* en *deil*). Het moment van eventuele ontlening speelt hier wellicht een rol bij. Zoals in het theoretisch kader besproken passen leenwoorden naar loop van tijd steeds beter in het taalsysteem, waarmee diftongering waarschijnlijker wordt. Woorden kunnen hiermee in het diftongeringsspoor terecht komen, zie (xxii).

(xxii)	Sit.: <i>muibel</i>	Lb.: <i>meubel</i>	Nl.: <i>meubel</i>
	Sit.: <i>ziguin(d)er</i>	Lb.: <i>zigeuner</i>	Nl.: <i>zigeuner</i>
	Sit.: <i>houfsjtök</i>	Lb.: <i>hoofsjtök</i>	Nl.: <i>hoofdstuk</i>

Verdere diftongering

In Walraven & Hilkens (2015) worden ook verschillende woorden zowel met een monoftong als diftong genoteerd, zie (xxiii). Dit kan aanduiden dat deze woorden nog altijd in het proces van diftongering zitten. Dit lijkt mij de voor de hand liggende conclusie, omdat Dols (1953) bijvoorbeeld spreekt van *regel*.

(xxiii)	Sit.: <i>reigel/regel</i>	Lb.: <i>regel</i>	Nl.: <i>regel</i>
	Sit.: <i>sjeim/sjeem</i>	Lb.: <i>sjeem</i>	Nl.: <i>schaduw</i>
	Sit.: <i>teik/teek</i>	Lb.: <i>teek</i>	Nl.: <i>teek/tap</i>
	Sit.: <i>verpleige/verplege</i>	Lb.: <i>verplege</i>	Nl.: <i>verplegen</i>
	Sit.: <i>vrutele/vreutele</i>	Lb.: <i>vreutele</i>	Nl.: <i>wroeten</i>

Een andere optie zou kunnen zijn dat juist de monoftong terugkeert. In de volgende gevallen is in het hedendaagse Sittardse zowel een diftong als monoftong mogelijk, terwijl de diftong in het Limburgs gebruikelijk is, zie (xiv).

(xiv)	Sit.: <i>peize/peze</i>	Lb.: <i>peize</i>	Nl.: <i>pezen</i>
	Sit.: <i>zeif/zeef</i>	Lb.: <i>zeif</i>	Nl.: <i>zeef</i>

Toekomst Sittardse diftongering

Zoals beschreven zijn er nog steeds woorden die aan het diftongeren zijn. Het is echter de vraag of deze verdere diftongering voorzet en of de huidige diftongeringsgevallen behouden blijven. Als grootste stad in deze regio in Limburg, trekken er veel mensen naar Sittard die van buiten het diftongeringsgebied komen. Dit heeft invloed op het gebruik en de verspreiding van deze varianten. Er wonen meer mensen in het gebied die de monoftongvarianten als moedertaal hebben, waarvan het geen vanzelfsprekendheid is dat hun nageslacht (al dan niet gemengd met een Sittardse ouder) deze diftongering overneemt. De vraag hierbij is of het Sittards zich aan gaat passen en mengen met de “vreemde” varianten of dat de Sittardse diftongering doorgaat en blijft bestaan naast deze “vreemde” monoftongvariant (of deze juist verdwijnt onder invloed van het omringende Sittards).

Het prestige dat de taal heeft speelt hierbij een rol (Meyerhoff, 2015). Weusten, Grondelaers & van Hout (2013) hebben onderzoek gedaan naar o.a. de prestige van het Sittards, zoals beoordeeld door moedertaalsprekers en sprekers van vijf andere Limburgse stadsdialecten. Dit werd gedaan op de gebieden van integriteit, status en welluidendheid. In Sittard zelf wordt op al deze factoren duidelijk positief gescoord, maar in de andere steden zijn de uitkomsten negatief of net positief. Hierbij moet vermeld worden dat de overige steden, m.u.v. Roermond, buiten het Oost-Limburgse taalgebied liggen. Het Sittards wordt in dit onderzoek in Sittard met een positief prestige beoordeeld. Op basis van prestige is het daarom niet aannemelijk dat Sittardse diftongering zal teruglopen of zelfs verdwijnen.

Vervolgonderzoek

Om erachter te komen welke (leen)woorden aan de voorwaarden voor diftongering zouden kunnen voldoen en welke woorden hun monoftong behouden is verder onderzoek nodig. Door de monoftong met behulp van fonetische manipulatie te veranderen in een diftong en vervolgens te laten beluisteren door moedertaalsprekers kan onderzocht worden welke woorden redelijkerwijs kunnen ontstaan. Sommige woorden blijven wel goed klinken, terwijl andere woorden duidelijk alleen met monoftong kunnen voorkomen. Door moedertaalsprekers vervolgens te laten beoordelen of deze woorden acceptabel klinken, kan waarschijnlijk een redelijk voorspelling worden gedaan waar de Sittardse diftongering van invloed kan worden.

Conclusie

In het Sittards zijn de diftongeringen terug te herleiden naar Germaanse klanksporen. Alle gevonden Sittardse diftongeringsgevallen met /ɔu/ en /œy/ komen overeen met de Nederlandse /u/ en ook de Nederlandse /i/ of /ɪ/ komt bijna altijd overeen met de Sittardse /ei/. Leenwoorden kunnen in deze sporen terecht komen. Diftongering kan daarom nog altijd plaatsvinden.

Er is geen patroon te vinden met de consonanten die in het Nederlands diftongering blokkeren wanneer ze volgen op de klank. Op-de-monoftong/diftong-volgende consonanten spelen wel een rol bij diftongering die in alle Limburgse dialecten voorkomt, maar niet bij de Sittardse diftongering. Hooguit geldt dit wel voor de -/n/ (Sit.: *doon* (~), *sjoon* (~), *zeen* (~), *teen*; NI.: *doen*, *schoen*, *zien*, *tien*), -/der/ (Sit.: *eder*, *broeder*, *moder*; NI.: *ieder*, *broeder*, *moeder*) en de /j/-klank bij *knooie* (NI.: *knoeien*).

Uit de analyse komt, in tegenspraak met Dols (1953), geen duidelijk effect van toon op diftongering naar voren. Waar geen sleeptonige woorden met diftongering verwacht worden, komen vijf sleeptonige woorden voor met /ɔu/. Daarnaast zijn er geen minimale paren te ontdekken van woorden met monoftong /ø:/ en sleepton naast diftong /œy/ met stoottoon.

Mogelijk zijn bepaalde monoftongen behouden gebleven om een semantisch verschil te behouden. Dit kan ook het door Dols (1953) gevonden toonverschil verklaren. Het toonverschil kan een bijwerking zijn voor het creëren van semantisch onderscheid. Dit wordt ondersteund, doordat uit de analyse naar voren komt dat het Germaans klankspoor op enkele woorden na regelmatig verloopt.

Bibliografie

- Dols, W. (1953). *Sittardse diftongering: een hoofdstuk uit de historische grammatica (met 59 archivalische bijlagen)*. Alberts: Sittard.
- Bybee, J. (2014). *Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Browman, C. P., & Goldstein, L. (1992). Articulatory phonology: An overview. *Phonetica*, 49 (3-4), pp. 155-180.
- Engelbrecht, W. (2016). Dreigt werkelijk het einde van het Nederlands? Een discussiestuk. *Neerlandica Wratislaviensia*, 26, pp. 221-231.
- Gussenhoven, C. (2011). Over het waarom van de Sittardse diftongering. In: Limpens, L. (ed.), *Willy Dols 1911-1944. Een verwachting die niet in vervulling mocht gaan*, pp. 151-160. Opglabbeek: Paesen.
- Hermans, B. (2007). Hoe zijn de Limburgse toonaccenten ontstaan?. *Jaarboek 2006; Vereniging Veldeke Limburg*, pp. 33-37. Roermond: Vereniging Veldeke Limburg.
- Hermans, B. & Van Oostendorp (2000). Synchrone beperkingen op de Sittardse diftongering. *Taal en tongval*, 51 (2), pp. 166-186.
- Jacobi, I. (2009). *On variation and change in diphthongs and long vowels of spoken Dutch*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Janssens, G. & Marynissen, A. (2005). *Het Nederlands vroeger en nu*. Leuven/Voorburg: Acco.
- Limpens, L. (ed.), *Willy Dols 1911-1944. Een verwachting die niet in vervulling mocht gaan*. Opglabbeek: Paesen.
- Meyerhoff, M. (2015). *Introducing sociolinguistics*. Routledge.
- Mooijaart, M. & Van der Wal, M. (2011). *Nederlands van Middeleeuwen tot Gouden Eeuw: cursus Middelnederlands en Vroegnieuw-nederlands*. Nijmegen: Vantilt.
- Prikken, P. (1994). *De taal van de Maas. Woordenboek Nederlands-Limburgs*. Sittard: C & C Euregio.
- Rietveld, A. & Van Heuven, V. (1997). *Algemene fonetiek*. Bussum: Coutinho.
- Schelberg, P. (2005). *Zittesj Woordebouk*. Maastricht: TIC.
- Stroop, J. (1998). *Poldernederlands: waardoor het ABN verdwijnt*. Amsterdam: Bert Bakker.
- Thewissen, H. (2005). *Limburgs etymologisch woordenboek ofwel Woa kómme oze Limbörgse wäörd vandan?* Maastricht.
- Van Bree, C. (1996). *Historische Taalkunde*. Leuven/Amersfoort: Acco.
- Van de Velde, H. & Van Hout, R. (2003). Diftongering in het Standaard-Nederlands. In: Vierde Sociolinguïstische conferentie, Lunteren; pp. 486-497, Delft, Eburon.
- Van de Velde, H. (1996). Variatie en verandering in het gesproken Standaard-Nederlands. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen.
- Voeten, C. (ingediend). Synchronic rule scattering reflects an on-going diachronic vowel shift. Manuscript ingediend bij *LabPhon*.
- Walraven, F. & Hilken, P. (2015). *'t Gruin Buikske van 't Zittesj*. Opglabbeek: Willy Dols Stichting.
- Weusten, S., Grondelaers, S., & Van Hout, R. (2013). De herkenning en waardering van zes Limburgse 'stadse' dialecten. Leve het Maastrichts?. *Jaarboek Veldeke Limburg*, 20, pp. 61-75.
- Zwaardemaker, H. & Eijkmans, L. (1928). *Leerboek der fonetiek : inzonderheid met betrekking tot het standaard-Nederlandsch*. Haarlem: Boho.

Bijlage: Woordenlijsten

Woorden met een /e:/

A

aanzeen

B

bedreve

bee/beje

beer

bees (~)

beesterie

beet (~)

behej

beje

bekweem

bekweme

bezej

butereedner

C

comité

crimineel

D

daominee

december

delegatie

demelik

ditskeer

dree

drej

dreje/drejje

E

eder/ederein

eer

eerlik

eesj

eesjdaags

eesjte

eeuwigheid

egaal

egalig

elenj

elenjer

ermzelig

etalaasj

etikèt

F

fees

feeste

feestelik

fejn

fenomenaal

fideel

finincieel

fleme

G

gebeet(~)

gebere

gedreeds

geer(~)

gelee/geleje

gemeek(s)

genedig

gesjeer

geveerlik

gevel

grezel/greuzel

H

heer

heerlik

hejsj

hemel

hemele

hering

hevel

I

idee

J

jeder/jederein

jeerliks

jemere

K

kaneel

kasjteel

kastelejn/kastelein

keen/kein(~)

kees

keesj(~)

keet

kevere

klee

kleesj

kneesje

kreje/krejje

krekel

kremer

kristeleer

kweek(~)

kwezel

L

latej

lawej/laweit

leeg

leegte/leegde

leger

leivenheer/livvenheer

leivenheersbeesjke

lever/leiver

lej

lelik

lelikert

lene

lere

leveranceier

M

makreel

medicamènt

medicien

mee/meer

meert

meje/mejje

meke

meker(t)

melodie

merendeil

N

naolesig?

neesje

nej

neje/nejje

nemes

netel

O

officieel

ómleeg

óngebede

óngebeed

óngenedig

opsjepe

origineel

P	sjeen(~)	telegram
Pappegej	sjeer	televisie
peek(~)	sjeet(~)	toneel
peerling/peerlink	sjej	tournee
peetsj(~)	sjemere	traditioneel
peke	sjeper	twee
pepel	sjevaak?	tweederlei
pering/perink	sjmeed(~)	
personeel	sjmeer(~)	V
petik	sjmere	veer
pezerik	sjnee	veesj
plavej	sjnei	verdree
plavejje	sjneje	vredrejd
plavejjer	sjpeculant	vredeje/verdrejje
plavejsel	sjpeculeiere	verhemelte
pleesteraer	sjpeel(~)	verplege/verpleige
pleestere	sjpeen(~)	eergister (veurgister)
plej/plei	sjpeklaas(~)	vree
portemonnee	sjpele	
presenteiere	sjpeler	W
presideiere	sjpreeuw	waegesjeet
profeet/perfeet	sjreef	wee
	sjrej	wenig
R	sjteek(~)	wienee
regel/reigel	sjteel(~)	wiezeer
regelmaot/reigelmaot	sjtegel	wreef
reëel	sjtekel	
reet(s) (~)	sjtevel	Z
reglement	sjtreek(~)	zee
remedie	Slivvenheer	zeel
reparatie		zeen(~)
repareiere	T	zeenderouge
repeteiere/rippeteiere	tapeet	zeje/zejje
repetitie/rippetitie	teeg	zejer
reputatie	teek/teik	zelig
	teen(~)	zeliger
S	teen	zemel
serel	tej	zeve
serenaad	telefoneiere	zjwejn/zwijjn
serieus	telefonisch	zwejnerie/zwijjnerie
sjeem/sjeim	telefoon	

woorden met een /ɛi/

A

aandeil
 aanein
 aanrecómmandeiere
 aanteikening
 accepteiere
 achterein
 affronteiere
 allei
 alleen
 alweier
 amuseiere
 annexeiere
 aom(e)zeik
 ap(o)theik
 arrangeiere
 arresteiere

B

bèddezeiker(t)
 bedeile
 bedeinde
 bedeine
 bedeyning
 bedreige
 bedreiger
 bedreigerie
 beichte
 beidskenj
 beier
 beije
 bein(~) – bein
 beis
 beize
 bekleie
 beleive
 besjeid
 bevreize
 bie(j)ein
 biejeinkóms
 biemeis
 blameijere
 bleik
 bleik(~)
 bleike
 bómbardeiere
 breid(~)
 breif
 breveier
 breveiere
 burgemeister

C

carboleium
 civiliseiere
 cómmandeiere
 controleiere
 cultiveiere

D

daegeine
 deier
 deif
 deig(~)
 deil(~)
 deile
 deiling
 deine
 deins
 deinstig
 deip
 deipde/deipte
 deponeiere
 deugeneit
 diftóngeiere
 dineiere
 dirigeiere
 drapeiere
 dreige

E

ei
 eige
 eigelik
 eigemechtig
 eigenaer
 eiges
 eigesjap
 eikel
 ein
 eindrach
 eindrechtig
 einig
 einige
 einjäärig
 einkènnig
 einsjtömmig
 einzaam
 einzaamheid
 euverein
 euverleich
 excuseiere
 explikeiere

ezzebleif

F

fabriceiere
 fantazeiere
 farizeier
 fatsoeneiere
 feliceiere
 feteiere
 filtreiere
 financeiere
 fixeiere
 flaneiere
 fóntein
 formuleier

G

galoppeiere
 garneiere
 gawwigheid
 gebeinte
 gedeierte
 gedeinstig
 gein/geine
 geis(~)
 geis(t)elik
 geistig
 geistig
 geit(~)
 geite
 geleif
 gemein
 gemeente/gemeinde
 geneiere
 geneite
 geraffineierd
 gereid
 gereif
 gereifelik
 gereigeld
 gereive
 gesjeid
 geweite
 gezeiver
 glatigheid
 gouwigheid
 grimeiere
 groepeiere/gróppeiere
 grosseier

H	kleie	meistes
Hanteiere	kleier	merendeil
hei	kleije	mèsdeiner
heile	klein	Mesjtreich
heilige	knei	metein
heim(~)	kneile	meubileiere
heisj	koeieneiere	minderwaerdigheid
heisje	kómplimenteiere	modereiere
heit(~)	kósteik	monteiere
heivesj	kostumeiere	muigelikheid
helligheid	krepeiere	muigigheid
henjigheid	kristeleiere	
huidvleisj	kritiseiere	N
	kwalificeiere	naaksjigheid
I	kwaliteit	naevenein
inein	kwiteiere	naosjleip
ineinsjtevele		nei/nae
informeiere	L	neier
insjpecteiere	lamigheid	neier
insjtalleiere	lammenteiere	neiste
int(e)resseiere	laweit/lawej	neit
inzeipe	leich	nöttigheid
	leid(~)	
J	leid	O
iederein	leif	oetrangeiere
	leifde	officeier
K	leifhöbber/-ster	óngeciviliseierd
kaligheid	leifste	óngedeierte
kalmeiere	leige	óngegeneierd
kamersjeite	leije	óngemaneierd
kampeiere	leim(~)	óngereif
kaojigheid	leiste	óngereifelik
kap(i)tein	leive	óngerein
karteier/keteier	leivenheer/livvenheer	óngerein
kasseier	leivenherebeesjke	óngersjeid
kasseiere	leiver/lever	óngersjeijing
kastelein/kastelejn	leveranceier	óntreive
kawwigheid		ónweitend
kein(~)/keen(~)	M	opein
keigel	Maaseik	opereiere
keigelaer	maneier	opgereig
keigele	mankeiere	opreige
keil(~)	manoevreiere	organiseiere
keile	marsjeiere	
keim	maskeiere	P
keize	mei(~)	paneiere
keizel	meine	paradeiere
keizer	meines	particuleier
keizer	meining	passeiere
klasjeneiere	meister(es)	pastei
kleiaasj	meistere	patrouilleiere
kleid	meistersjap	peisj

peitsj(~)
peize/peze
permitteiere
planeiere
plei/plej
plein(~)
plezeier
plezeierig
porteier
prakkezeiere
prefereiere
preister
presenteiere
presideiere
presteiere
probeiere/perbeiere
profiteiere
protesteiere

R

rangeiere
rantsoeneiere
re(i)gel
re(i)gelmaot
rechercheiere
reclameiere
recómmandeiere
redeneiere
regeiere
regeiering
reiger
reik
reike
reim
rein
rein
reip(~)
reit
reite
reize
renoveiere
renteneier
renteneiere
repareiere
repeteiere/rippeteiere
respecteiere
restaureiere
revancheiere
riskeiere

S

se(i)zoen

seieraod
seiere
seiersel
sjangeleiere
sjarneier
sjeid(~)
sjeif(~)
sjeije
sjeim
sjeite
sjienheilige
sjikkaneiere
sjlechtigheid
sjei
sjeiere
sjeip(~)
sjeipe
sjeite
sjlummigheid
sjmeichelaer
sjmeichele
sjmeierie
sjmeije
sjnei
sjókkeneiere
sjoonsreim
sjorsjeneier
sjpeculeiere
sjeigel
sjeigele
sjeik(~)
sjprei
sjeig
sjein(~)
Sjteivig
sjtóffeiere
sjtreim
sjtudeiere
Sjwienswei
soldeiere
solliciteiere
sorteiere
subbedeies

T

tapeseiere
taxeiere
teik/teek
teik
teikenaer
teikening
telefoneiere

tempteiere/tampteiere
tevrei
tösjebei(ds)
trakteiere
trapeiere
tweederlei

V

valsjigheid
vanallein
vaneiges
vastigheid
veier
veierkantj
veil
veil
veile
veramuseiere
verbeije
verdeine
verdeins
verdreit
verdreitig
vergallopeiere
verrinuweiere
verkleije
verleis
verleize
verleizer
verordeneiere
verpleige/verplege
verseiere
verseiering
verseiersel
versjangeleiere
veurdeil
veurdeilig
visiteiere
vleig
vleige
vleigmesjien
vleigtuug
vleisj(~)
voeligheid
vrechigheid
vrei
vreigel
vreigelaer
vreigele
vreike
vreize
vrieheid

W

waarheid
wei
weier
weig
weige
weik(~)
weik
weike
weis
weit(~)
weite
wiesheid
winkeleier

Z

zeif/zeef
zeike
zeikert
zeil(~)
zeil(~)
zeip(~)
zeiver
zeiveraer
zeivere
zeiverlap
zjweigesje
zjweite
zoervleisj
zöswaekendeins

Woorden met een /o:/'

A

advocaat
anemoon
antwoord
ap(o)theik
apenoot

B

bedoon(~)
belroos
boon
boosj
boot
boter
brood

C

carboleium
catalogoog
chocolaad/chóklaad
chokolade/chóklade
comité
commood
cómponis
console
controleiere
controleur

D

daomino
deponeiere
dictionair
doezendpoot
dood
doods
dooie
doon(~)
doorgaons
doos
doosj(~)

F

fenomenaal
filosoof
flikflooi
fooi
Fransoos

H

hègkeadvocaat
hoofsjtök/houfsjtök

J

joker
jokere

K

kantoor
kapsones
katholiek
ki(l)lo
kilomater
kios(k)
klooster
kloot
klootvènke
klote
knooi
knooie
knooier
knoosj(~)
knotheraer
knotere
kogel
koliek(~)
kolóm
komedie
komiek
kooi
koor
kooraazel
koosj(~)
krone
kroon
kroosjel(t)
kroot
kuumsjotel

M

melodie
moder
modereiere
modesjtaal
moker
momènt
monika
monumènt
moor(~)

N

noot(~)
noot
noots/nooitsj

nozel

O

oma
ooievaar
oor
oorlog
oorwórm
oorzaak
oots/ooitsj
opa
operatie
opereiere
ovatie
ozelig

P

pantomime
pasjtoor/pesjtoor
patroon
pensionaat
pensionaer
personeel
persoon
pistool
plooi
politi(e)k
politoere
poot
potlood
probeiere/perbeiere
procent/percent
proces/perces
processie/percessie
profeet/perfeet
professor/perfesser
proficiat/perficiat
profiet/perfiet
profietelik
profiteiere
program
protes
protesteiere
provins

R

renoveiere
rood
roos(~)
rozien(~)

S

sjlatevogel
sjnoter
sjnotere
sjool
sjoon
sjoon(~)
sjoonsreim
sjotel
sjotelsplak
sjpook
sjprotel
sjroop
sjtoot
sofa
synagoog

T

telefoneiere

telefonisch

telefoon
tomaat
Tomel
toneel
toog
toon
tore
toter
traditioneel
troon

V

verdoon(~)
violis
viool
vlo
vogel
voor(~)

W

wo
wo-aan
wone
woord(~)
woordebouk
woosj(~)
woróm

Z

ziesjotel
zogaw
zoget
zomer
zoog(~)
zoon(~)
zoväöl
zowied
zowiezo

Woorden met een /ɔu/

A

aafloup
aafroume
ae(k)steroug
aenjemous

B

bekoupe
belleboum
beloup
berouve
bewierouke
bloud
bloum
bloumis/bloemis
blouwe
bouk
boum(~)
brou(w)er
brouk

D

douf(~)
douk
doup(~)/duip(~)

E

ermoud
Esjelegounsdig
euverloup
euvervlood

F

fout

G

gedouns/geduins
geldjwouf
gelouf
gloud
goud
goud
goud(~)
goudkoup/gouwekoup
goudsjiks
gounsdig
gouwe
gouwigheid
grouf

H

hinjerhout

houd
houf
houfzaak
houk
houn
houp(~)
houpe
hous
houste
hout(~)
houte
houve
houwe

I

invlood

K

kabouter
kaorewouf(~)
kappeskouk
kappesmous
kerkesvouk
knóflouk/knoflouk
knoup(~)
kou
kouk(~)
koum(~)
koup(~)
koupe
koutele
koutelebout
kouteleboute

L

laevesloup
louk(~)
loup
loupe

M

mismoud
moud(~)
moudwillig
mouer
mous
moustem
moutheuvel

N

neugenoug

O

oethouk
óngelouf
óngerhoud
óngerhout
oproup/opruip
ouch(~)
oug
ougeblik
ougesjien(~)
ougs
ougste
oukouk
Ózzelivvevrouw

P

paeperkouk
ploug
plouge
poul(~)
prouf

R

riefkouk
rou(w)er
rouf
rouk(~)
rouke
roum
roumig
roup
roupe
rout
rouve

S

's gounsdigs
sjlaagboum(~)
sjmou(w)er
sjnou(w)er
sjnou(w)ere
sjnouk
sjoud(~)
sjouw
sjouwer
sjpoul
sjpouwe
sjtapvouts
sjtouf
sjtoul

sjtoum(~)
sjtoume
sjtouve
sjtroum(~)
sjtroume

T
tegouw
touvenaer
touvere
touw

V
verkoup
verloup(~)
verloupe
vlouk(~)
vlouke
vou(w)er
vou(w)ere
voug
vouge
vouger(t)
vouring
vout(~)
voutval
vrouw
vrouwmesj
voure

W
waerwouf
wouf
wouk/wolk
wouve
wouver(t)

Woorden met een /ø:/

A

achtereuveralle

B

beure

beusj

beusjtele

bleu

breudje

breuk(~)

breuzel

breuzelaer

breuzele

C

controleur

D

deugeneit

deusjtig

dreug

dreugde/dreugte

dreuge

Driekeuninge

E

echtesjteveur(e)

Eusteriek

Eusterieker/-se

Eusterieks

euver

eueval

eueval

eueverdaag

eueverein

eueverlas

eueverlègke

eueverleich

eueverlèk

eueverloup

eueverluiper

euevernuuts

euevertórvele

euevertrèk

euevertuge

euevertugend

euevertuging

euevervlood

eueverwènning

eueverzich

eueverzichtelik

G

geheur

geheure

geheurig

gevreur

geweun

geweunlik

geweunte

greumel

greumele

greutde

greutte

greutsj

greutsjigheid

greuzel/grezel

H

heksesjeut(~)

heugde/heugte

heuge

heugstes

heure

I

ingenieur

J

jeuk

jeuke

K

keuke

keul

keuni(n)gin

keuni(n)klik

keuning

keutel

Keutel(e)baek

keuter

knaokedreug

kreuning

L

leuge

leugenaer

leuter

leutere

M

meubileiere

meule

Meulebaek

meuleverke

mistreustig

moutheuvel

N

neudig

neuge

neugenoug

neuje

neutelik

O

ómheure

óngeheurd

óngeneud

ónneuzel

opsjteuke

P

paesjkeutele

perseunlik

peune

peunhendje

preugel

preugele

R

reuk(~)

reumati(e)k

reuster

S

serieus

sjeut(~)

sjeuteling

sjeutig

sjleutel

sjneu

sjneuvele

sjteuke

sjteun

sjteune

sjteure

sjtreu

T

teun

treuste/trooste

treuzelaer

V

vergreumele
verheuge
verheuging
verheur
veule
veur
veur(s)handsj
veuraaf
veuraansjaond
veural
veurbie
veurbiegenger
veurdat
veurdeil
veurdrach
veureuver
veurgenger
veurgister
veurhaer
veurig
veurjaor
veurkeur
veurkómmend
veurkómmend
veurlètste
veurmiddig
veurnamelik
veuroet
veuroetgank
veurop
veuroepsjöt
veurroet
veursjlaag(~)
veursjneppetig
veursjpraok
veursjprunk
veursjtèl
veurval
veurzichtig
veurzitter
veusjte
vleuje

W

weuning

Z

zèkweurd
zeumere

Woorden met een /œy/

A	guije	ómluip
aanluip		ónduig
aanvuijer	H	óngerzuik
aanvuijerder	hui	opkuijer
aanvuijere	huichelaer/huuchelaer	opluip
	huichele/huuchele	opruier
B	huidvleisj	opruierig
bemuie	huikig	opruip/oproup
benuime	huipe	
benuiming		P
beruije	I	pruive
beruime	invuier	puime
beruimp	invuijere	puimes
bezuik		puis(~)
bezuiker	K	
blui	kluinpater	R
bluie	kluit(~)	ruib
bruie	kluivert	ruiere
bruietig	knuipe	ruike
buige	kuil	ruiker
	kuile	ruiver
D	kuilte	
Duip(~)/doup(~)	kuiper	S
druim(~)	kuit	sjnuie
druime	kuite	sjpuil
druivig		sjpuile
duipe	L	sjpuit(~)
duipsel	luip(~)	sjpuite
	luip(~)	sjtrui(t)sel
E	luiper	sjtruime
ermuijig	luipsj	sjtruipe
euverluiper		sjtruiper
	M	
F	mismuidig/mismuijig	T
fluit(e)kees(~)	mistruijig	tuine
fluite	mitluiper	tuit(~)
	muib(e)lemènt	
G	muibel	U
geduins/gedouns	muig	uige
geluive	muigelik	
geluivig	muigelikheid	V
geruierd	muigigheid	verguije
gevuil	muite	verkuiper
gevuilig		vermuibebe
gluie	N	vermuie
gluiend	nuichter	versjtruid
gluietig	nuime	vervuijer
gluipert	nuimeswaerd	vervuijere
gruie		verzuik
gruin	O	
gruinte		

verzuike
vrui(g)mès
vruig
vruigde/vruigte
vruiger
vruitele/vreutele
vuiere
vuige
vuile

W
wuile
wuiles

Z
ziguin(d)er
zökkezuimer
zökkezuimere
zuige
zuike
zuime
zuit